

UR Skola

Små sagor

Lärarhandledning

Högläsning – en språkutvecklande och äventyrlig upplevelse

Språk, lärande och identitetsutveckling hänger ihop. Barns språkutveckling gynnas av att kommunicera på olika sätt. Att lyssna till högläsning och samtala om litteratur kan vara ett sätt. Det finns fler anledningar till att läsa högt för barn. I sagans värld möter barnen både det som de känner igen och det som ger dem nya upplevelser och perspektiv. Småsakerna öppnar dörrar till fantasins och äventyrens värld. Och boksamtalen bjuder in till tankar och reflektioner om sig själv, andra och livet i stort. UR:s *Småsakor* är utvalda av alla dessa skäl.

Om Småsakor och lyssnande

Småsakerna är gestaltande uppläsningar av bilderböcker. Sakerna målas ut med musik och ljudeffekter för att förstärka och öka förståelsen för berättelsen. Det här ger lyssnaren möjlighet att levandegöra och visualisera det som berättas, och att skapa sig inre bilder.

Att lyssna tillsammans ger en gemensam upplevelse. Barnen kan behöva få strategier för att det ska fungera bra, exempelvis tips på hur man sitter eller ligger bekvämt medan man lyssnar. De kan också behöva få mer kunskap om skönlitteratur. Utgå från dina barns behov, även när det gäller att lyssna utan avbrott eller att pausa lyssnandet. Att dela upp lyssnandet på flera tillfällen är också möjligt.

Småsakerna finns som bilderböcker och går att låna på biblioteket. För ovana lyssnare kan det passa att titta på bilderna under lyssnandet. Det är ett sätt att behålla koncentrationen.

Att lyssna på berättelserna flera gånger ger fler möjligheter till att upptäcka olika delar av berättelsen.

Före lyssnandet

Beroende på hur vana barnen är vid att lyssna till högläsning kan du förbereda lyssnandet på olika sätt. Förutsättningarna för att barnen ska tillgodogöra sig lyssnandet ökar när de har förförståelse. Eftersom alla barn inte har samma referensramar är det en fördel att förbereda barnen genom att berätta om sagans teman och sammanhang, "Har någon av er hört talas om?", "Vet ni vad ... är för något?".

Det kan också finnas ord i sagan som är nya. Därför finns en ordlista med centrala ord presenterade till varje saga. Beroende på hur långt barnen har kommit i sin språkutveckling kan orden behöva presenteras före lyssnandet. Orden är utvalda av betydelsebärande skäl.

Du kan också jobba med förutsägelser före lyssnandet och utifrån titeln fundera över vad berättelsen kan handla om. Att presentera vilka personer barnen kommer att få träffa på i sagan är också ett sätt att göra barnen redo för berättelsen.

Efter lyssnandet

Efter lyssnandet kan barnen vilja ge sin omedelbara respons. *Vilken känsla fick de av berättelsen? Vilken bild fick de av personerna? Vilka stämningar spelade sagan upp? Fick de några frågor av sagan? Vilka tankar har de om en fortsättning på sagan? Eller skulle de ha önskat ett annat slut?* Låt gärna tillfället bli en spontan stund för reflektion.

Sagorna är gestaltande med ljud och uttryck som kan locka till inre bilder hos lyssnaren. Om barnen låter sig inspireras kan de rita egna bilder, utan bilderbokens hjälp, eller dramatisera sagan med enkla repliker och anspråkslös rekvisita.

Efter lyssnandet kan ni samlas kring sagans samtalsfrågor. Dessa är av olika frågetyper, alla i syfte att locka till samtal och reflektion. Några av frågorna har följdfrågor. Frågetyperna varvas och är markerade med symboler som betyder:

Frågor där svaret finns direkt i sagan.

Frågor där det krävs att fundera lite, som att pussla ihop flera saker som berättades eller att dra en slutsats.

Frågor med du-tilltal där barnen själva får relatera till det berättade.

Under mattan – samtalsfrågor

- Huvudkaraktärer i sagan: *ett barn, en mamma och en pappa*
- Centrala ord: *sopa, monster, köksbänk, sopa under mattan, bula, bukta (upp), oförstående, drömma, skräp, (stor som en) flodhäst, omväg, ny luft, vädra, ta tag i (någonting), sopor*

I början av sagan sitter det ett monster på bänken i köket.
Vad gör pappan då?

Barnet sneglar åt mattans håll. Hur gör man när man sneglar? Visa!

Hur låter de kvävda monsterlätterna under mattan? Härma det ljudet!

Vad händer när barnet drar undan mattan?

Om man inte vill eller vågar prata om något som är jobbigt så kan man säga att man sopar det under mattan. Då låtsas man att det inte finns. Mamma och pappan i sagan sopar saker under mattan. Vad?

Har du något som du inte orkar eller vill prata om?
Något som du vill sopa under mattan? Vad?